U 109/2022 vp
Suojeluasiantuntija Hanna Aho
Suomen luonnonsuojeluliitto
Ympäristövaliokunta 10.2.2023

Asia: U 109/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilenpoistoja koskevan unionin sertifiointikehyksen perustamisesta

Luonnonsuojeluliitto kiittää eduskunnan ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta lausua asiasta.

Luonnonsuojeluliitto on huolissaan komission ehdotuksen mittavista puutteista hiilen poistumien laadun varmistamiseksi sekä ehdotuksen asettumisesta EU:n ilmastopoliittiseen kehikkoon. Nähdäksemme ehdotus voi viivästyttää päästövähennyksiä ja irtautumista fossiilisista polttoaineista. Sillä ei saavuteta asetuksen tavoitetta varmistaa sidosryhmien ja teollisuuden luottamus tai estää viherpesua.

Luonnoksessa valtioneuvoston kannaksi nostettaan esiin monia keskeisiä kehittämiskohteita. Pidämme luonnosta oikeansuuntaisena, joskin riittämättömänä korjamaan ehdotuksen mittavia puutteita.

Luonnonsuojeluliiton esittämiä keskeisiä parannuskohteita valtioneuvoston kantaan ovat:

- valtioneuvosto on sitä mieltä, että hiilenpoistoa ja niiden kannustimia ei tulisi käyttää korvaamaan fossiilisten polttoaineiden päästövähennyksiä. Tämä onkin oleellisinta, sillä fossiilisten polttoaineiden päästöt (joiden päästöoikeuksista käydään kauppaa EU:n päästökaupassa ja joita säädellään taakanjakoasetuksella) ja poistot eivät ole yhteismitallisia ilmastovaikutukseltaan. Luonnonsuojeluliitto vaatii, että poistot ja päästövähennykset on pidetään tiukasti erillään toisistaan palomuurin avulla. Valtioneuvoston tulee edellyttää asetuksen tarkentamista siltä osalta mihin yksiköitä voidaan käyttää, jotta esitys ei hidasta päästövähennyksiä.

- valtioneuvosto korostaa kumoutumisväittämän ja kansallisen ilmastotukiväittämän eroa ja että vain toista näistä tulisi käytää. Luonnonsuojeluliitto korostaa selkeyden merkitystä ja yhtyy näkemykseen että kaksoislaskennan merkitystä ehdotukselle tulisi tarkentaa. Liitto kuitenkin muistuttaa, että kumoutumisväittämä on useimmiten epätosi ja sen esittämisessä tulisi huomioida, että tutkimuksen mukaan päästöt ja poistot eivät ole yhteismitallisia ilmaston näkökulmasta. On erityisen ongelmallista, mikäli maankäyttösektorin hiilinieluilla väitetään kompensoitavan fossiilisten polttoaineiden tai turpeen poltosta aiheutuvia päästöjä, sillä nieluyksiköiden pysyvyys ei ole samaa luokkaa kuin fossiilisten polttoaineiden ja turpeen päästöjen vaikutus.

- valtioneuvosto tunnistaa ettei päästöjen vähentämistä (välttämistä) voi laskea poistoksi. Tämä onkin perusteltua. Kuitenkin tässä tulee olla johdonmukainen myös hiiliviljelyn osalta.

- kaikki maaperäpäästöt tulee huomioida nettovaikutusta arvioitaessa. Ylipäänsä on varmistettava, että kaikki kasvihuonekaasut, albedo ja muut ilmastovaiktukseen vaikuttavat tekijät on huomioitu.

- komission ehdotuksessa poistojen ei tarvitse olla pysyviä. Tarvitaan selkeät kriteerit poistojen pitkäikäisyydelle. Ilmastovaikutuksen tarkastelu 100 vuoden aikajänteellä on perusteltua. Lyhytikäisiä puutuotteita, kuten paperi, ei tule missään nimessä viherpestä hiilen poistona.

- hiilenpoistoyksiköiden tulee perustua toimiin, joita ei muuten tehtäisi. Yhteiskunnan tukien (ml maataloustuet) piirissä olevat tai lakisääteiset toimenpiteet ei voi tuottaa poistoja vapaaehtoisille hiilimarkkinoille. Myös kaksinkertainen hyväksiluenta muiden vapaaehtoisten toimien kuten ekologisen kompensaation kanssa tulee välttää.

- valtioneuvoston kannan ja komision esityksen tulisi selkeästi tunnistaa, että metsäbiomassan poltto ei ole hiilineutraalia, kuten mm. Suomen ilmastopaneelin raportit osoittavat. Nykyinen EU-sääntely ei varmista biomassan polton kestävyyttä. Poistoja arvioitaessa tulee huomioida niiden nettovaikutus ilmastoon. Kuten Euroopan tiedeakatemiat (EASAC) toteaa, siihen että BECCS tuottaisi nettopoistoja, liittyy suuria epävarmuuksia: "This commentary looks at the latest evidence on the ability of BECCS to deliver net removals of CO2 from the atmosphere and finds that there are substantial risks of it failing to achieve net removals at all, or that any removals are delayed beyond the critical period during which the world is seeking to meet Paris Agreement targets to limit warming to 1.5–2°C. " Täten BECCS:in avulla voidaan pääasiassa vain vähentää biomassan polttosta aiheutuneita päästöjä. Tutkimus huomioon ottaen BECCSin ei tule olla osa asetusehdotusta.

- Kestävyystavoitteiden (vedet, biodiversiteetti) tulee koskea myös hiiliviljelyä. Ylipäänsä kestävän

maankäytön kannalta luonto ja vesistötavoitteet ovat yhtä tärkeitä kuin ilmastotavoitteetkin. Sääntelyssä on varmistettava, etteivät ilmastotoimet saa haitata luontoa.

- valtioneuvoston tulee edellyttää riittävää laatua mahdollisesta hallinnollisen taakasta huolimatta. Kyseessä on mahdollisesti koko EU:n ilmastopolitiikkaa heikentävästä ehdotuksesta, jonka kriteereissä tulee osoittaa erityistä huolellisuutta. Täten seuraava lause ei ole kannatettava: *”Valtioneuvosto katsoo, ettei sääntelyn kohtuuton hallinnollinen taakka tulisi olla este maankäyttösektorin lisäisten ilmastoyksiköiden tuottamiselle vapaaehtoisille markkinoille.”*

Luonnonsuojeluliitto yhtyy valtioneuvoston kantaan siltä osin kun se:

- painottaa, että hiilenpoistojen roolia suhteessa EU:n ilmastokehyksen ja muuhun EU:n lainsäädäntöön, niiden tavoitteisiin ja sääntelyyn tulisi selventää.

- katsoo, että asetuksen keskeisiä määritelmiä tulisi tarkentaa merkittävästi jo varsinaisessa asetuksessa.

- vaatii ilmastoväittämiin liittyvän kuluttajasuojalainsäädännön (n.s. Green claims) ja hiilen poistoja koskevan lainsäädännön käsittelyä kokonaisuutena.

- katsoo, että esitetyt laatukriteerit yksiköille kuten pysyvyys ja lisäisyys tulisi määritellä tarkemmin asetuksessa. Kriteerien tulisi ottaa huomioon vähintään lisäisyys, vankka perusura, vankka laskentamenetelmä, seuranta ja raportointi, aitous ja riippumaton todentaminen, pysyvyys, hiilivuodon välttäminen, ei merkittävää haittaa -periaate (DNSH-periaate) sekä kaksoislaskennan välttäminen.

- katsoo, että esityksessä tulee selventää, miten vastuu poistojen mahdollisesta ennakoimattomasta kumoutumisesta toteutuisi.

Luonnonsuojeluliitto painottaa, että prosessi on haastava sidosryhmien näkökulmasta, sillä asetusehdotukseen liittyy isoja ilmastopoliittisia periatteellisia kysyyksiä, joita komissio ei ole esityksessään pyrkinyt ratkaisemaan ja joista olisi syytä käydä laaja ja tieteeseen pohjautuva keskustelu.

Lisätietoja

suojeluasiantuntija Hanna Aho, puh. 040 628 9495, hanna.aho@sll.fi